

Historiska flygbilder över Karlstad

Lennart Moberg
Stadsbyggnadsförvaltningen Karlstad
2016

Vi flyttade till nya samhällsbyggnadshuset 2015

210 diapositiv

Negativ n:r _____ Gen.stabs n:r _____
Motiv _____ Län _____
Agare _____
Upptagningsdatum _____
Fotograf: Oscar Bladh.
AERO MATERIEL A.-B.
STOCKHOLM
Anm. _____

5/11
PAKET- eller JLGODS
Från Sthlm C. station
Avsändare Aeromateriel Brigaden Jämsjö C.
Efterkrav Kr. _____
Till Stadsingenjörkontoret
Sthlm C.
Bestämelsestation _____
(enligt fraktsedeln)
Sändningen består av _____
kollin. _____

Oscar Bladh

Oscar Blads delvis spektakulära flygfotografier togs med en före detta militär handkamera, med 250 mm brännvidd och ett negativformat på 13x18 cm

Restaurangen som var temporär byggdes genom restaurering av Karlstads gamla ridhus och stod klar till invigningen den 22 juni 1929 och revs efter att utställningen avslutats den 18 augusti samma år.

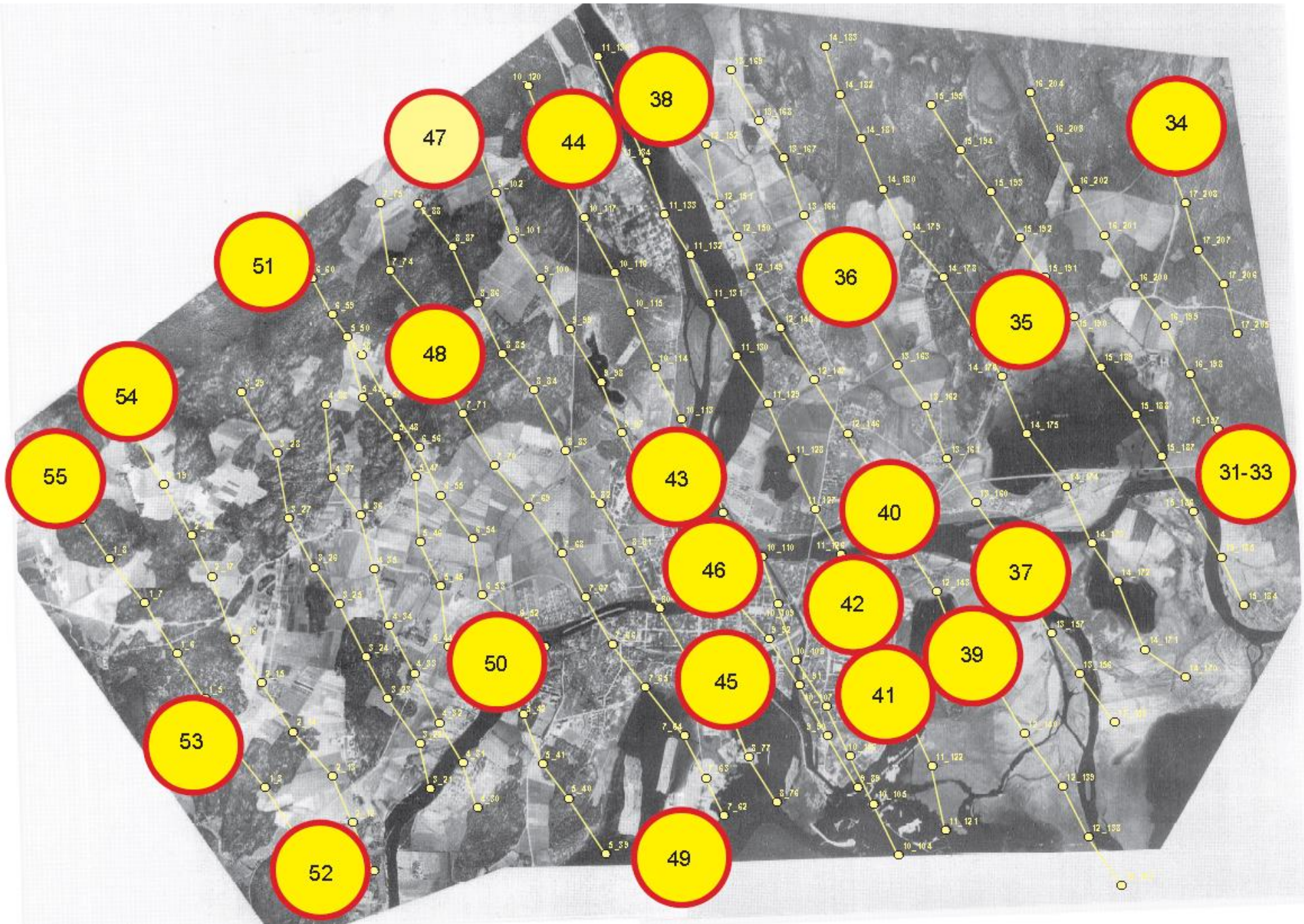
Bilderna är således från hösten 1929

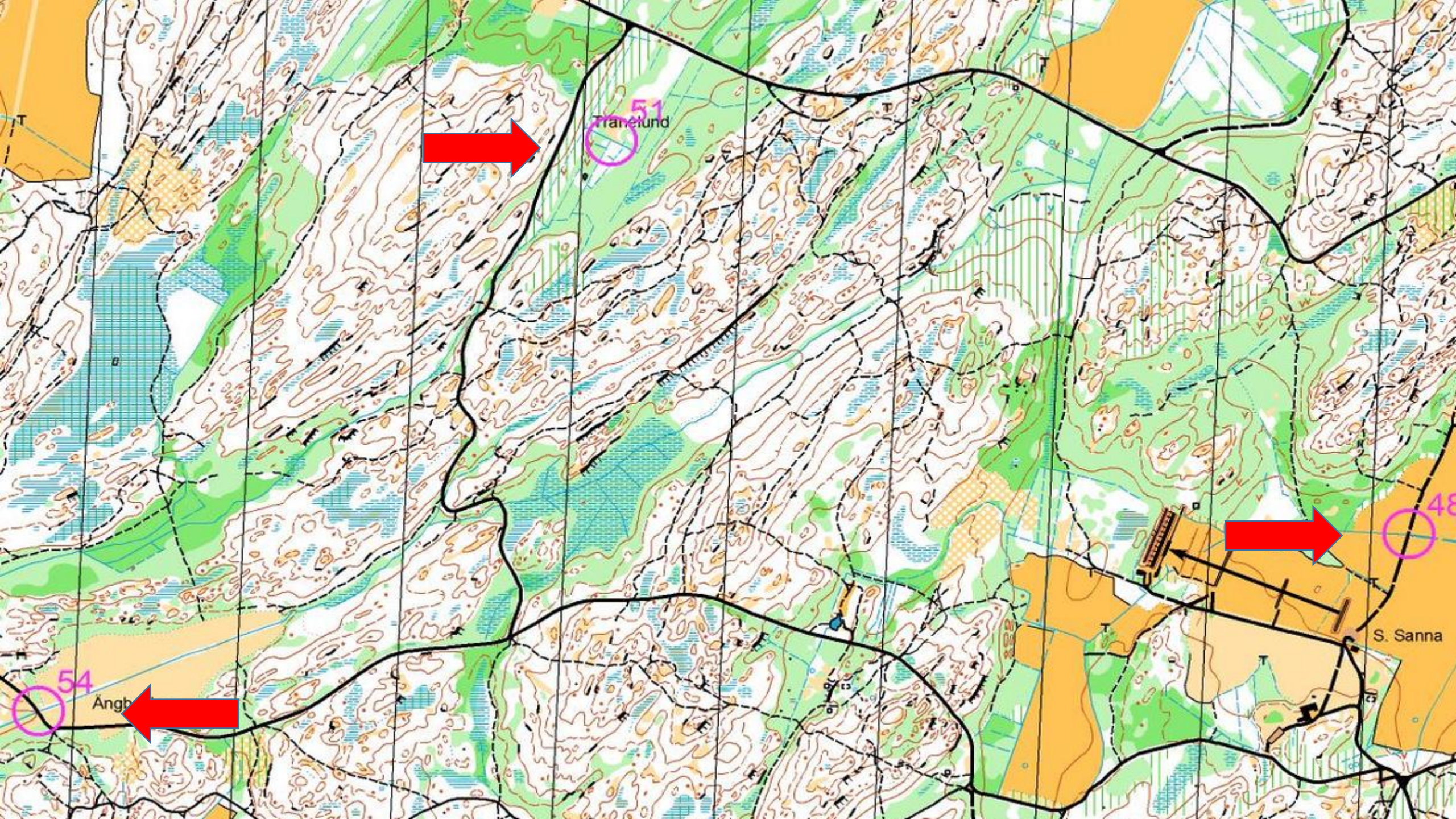
1929

- Den stora börskraschen i USA den 24 oktober
- I Sverige regerar kung Gustaf V och Per-Albin Hansson hade ännu inte tillträtt som statsminister.
- På gatorna i Karlstad kunde man se kända personer som Selma Lagerlöf, landshövding Abraham Unger, och vid något tillfälle även prins Eugen.
- På gatorna och vägarna rullade den vanligt förekommande T-forden.
- Sven Utterström och Gillis Grafström får Svenska Dagbladets guldmedalj.
- Ljudfilmen har premiär i Stockholm
- Sixten Jernberg föds

1929

- Den stora börskraschen i USA den 24 oktober
- I Sverige regerar kung Gustaf V och Per-Albin Hansson hade ännu inte tillträtt som statsminister.
- På gatorna i Karlstad kunde man se kända personer som Selma Lagerlöf, landshövding Abraham Unger, och vid något tillfälle även prins Eugen.
- På gatorna och vägarna rullade den vanligt förekommande T-forden.
- Sven Utterström och Gillis Grafström får Svenska Dagbladets guldmedalj.
- Ljudfilmen har premiär i Stockholm
- Sixten Jernberg föds **87 år sedan**

51
Tranelund

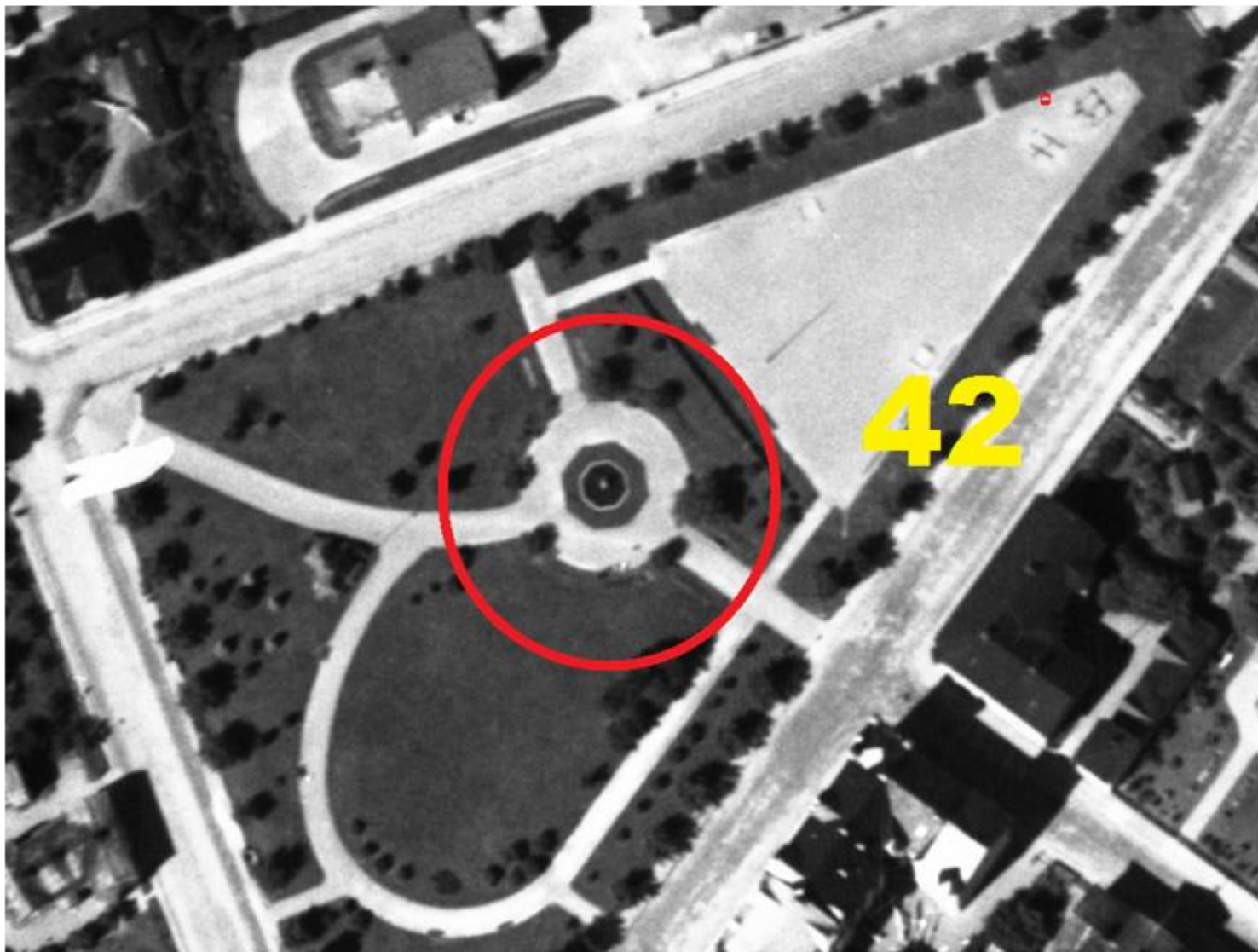
S. Sanna

54
Angb

48

42 Mitt i rundeln

Syns i bild 1929_11_125.tif

Laserdata

Koordinatsatta punkter

Modernt ortofoto

Flygbilder i TIFF format

Leverans som TIFF och (sammanslagen mosaik) som ECW. Allt material tonutjämnat, sömutjämnat och i koordinatsystem SWEREF 99 13 30.

Vattenverket

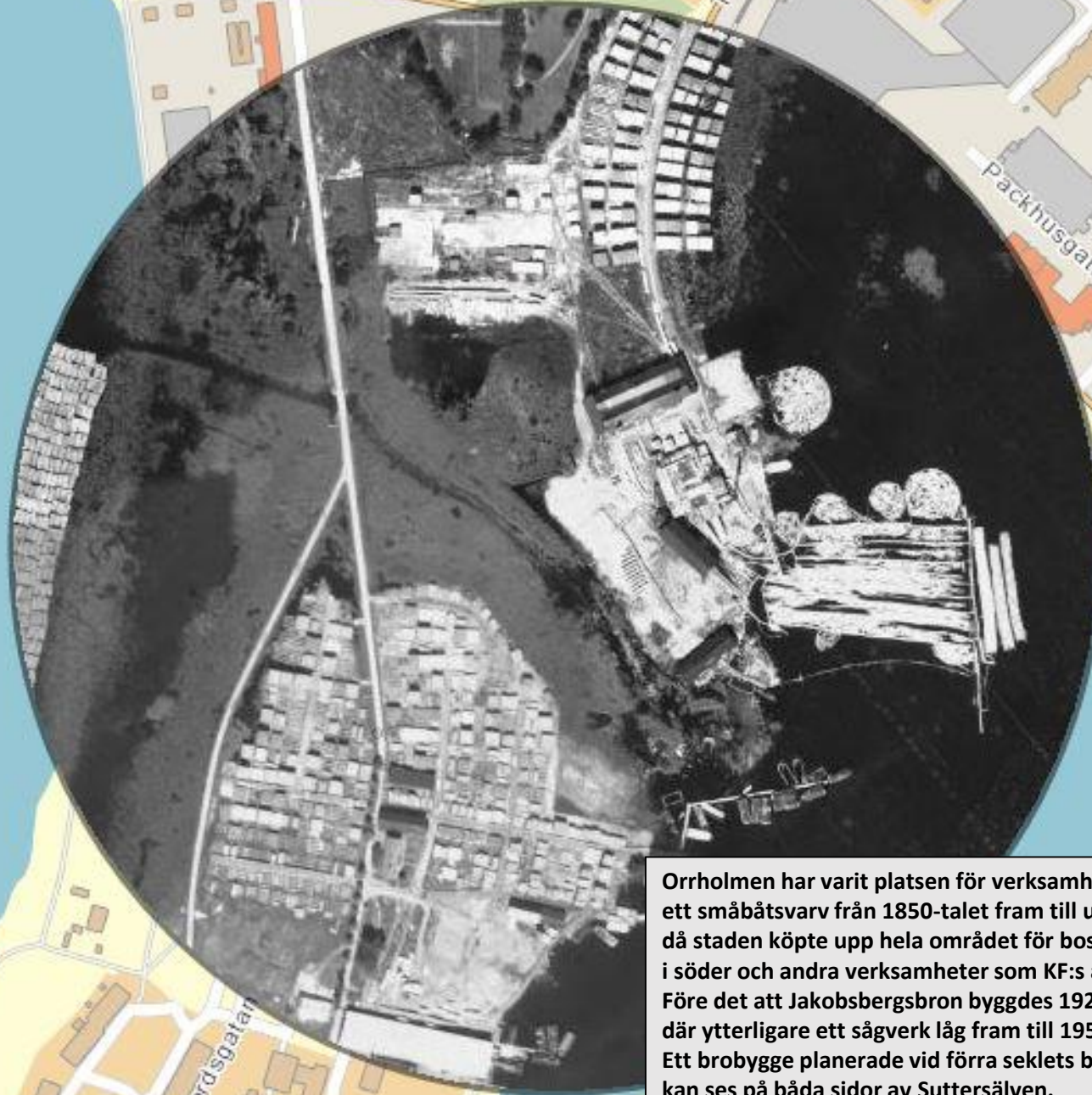
Karlstadsborna tog sitt vatten ur brunnar eller i älven vilket kan ses på flera ställen där kajkanten bryts av sluttande nedfarter. Vattenverket på Sandgrund, där konsthallen ligger nu, byggdes 1890 och var i bruk till 1956 då Sörmons vattenverk invigdes. Det som återstår är intaget vid sidan av cykelbron.

Inre hamn

Efter 20 år med långa transporter på en knagglig väg, nu Karlagatan, beslöt man att bygga det som nu är Inre hamn, klar 1861, genom att lägga ut en bank mot Tullholmsviken på samma sätt som när pråmkanalen gjordes. Med muddring och kajbygge blev det en lyckad anläggning nära stadens verksamheter och det är därför Hamngatan heter just så.

Orrholmen

Orrholmen har varit platsen för verksamheter som sågverk, lådfabrik, ett småbåtsvarv från 1850-talet fram till ungefär 1960 då staden köpte upp hela området för bostadsbyggande i söder och andra verksamheter som KF:s anläggningar i norra delen. Före det att Jakobsbergsbron byggdes 1929 fanns en linfärja ut till Tuvan och Bergholmen där ytterligare ett sågverk låg fram till 1957. Ett brobygge planerade vid förra seklets början där brons kallmurade fästen kan ses på båda sidor av Suttersälven.

Rudstjärnet

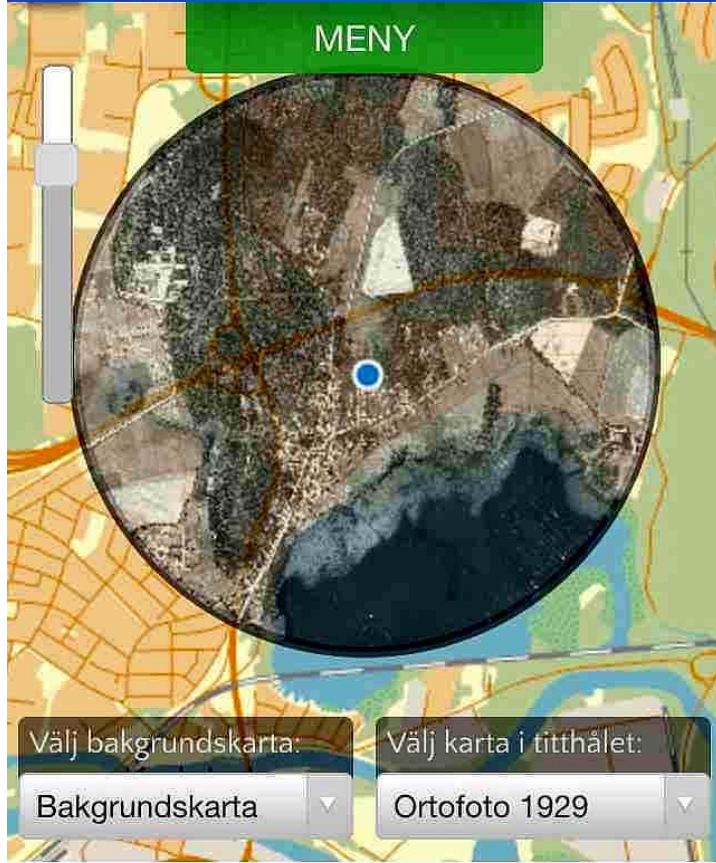
Rudstjärnet var förr mer utsträckt i sydöstlig riktning men fylldes delvis ut vid motorvägsbygget. Tidigare fanns ett utlopp till älven där flottat timmer fördes in till ett mindre sågverk.

Pudretten

Stadens avfallshantering och latrintömning låg på Tormestad vid förra seklets början. Runt 1920 byggdes en bro över till Örsholmen och en större anläggning i 2 plan byggdes, den s.k. pudretten. Latrintunnorna tömdes på andra planet och ett slags gödsel, därav namnet, producerades på bottenplanet.

MENY

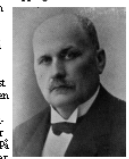

Att kombinera ortofotot med den kunskap som finns kan ge svar på många olösta frågor

Pudretten

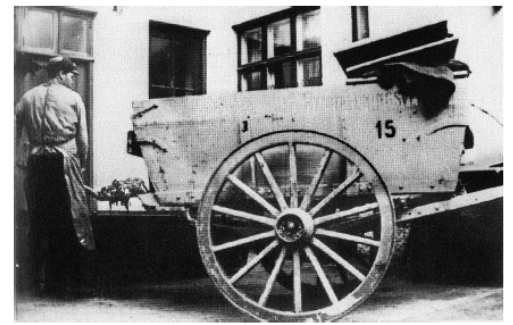
Pudret vet väl alla vad det är. Ehlig uppslagsboken är det påkostade godisbarnet i sv larm. Ännu en konstigt ord. Lärn betyder strida eller vara oönskad. Alltså! Pudret är en blandning av människans fasta och flytande spilling. Nu vet ni det. Efter storbörsen i Karlstad 1865 förledes stadens soppipp till dödvande Sandgrund. Där smälts alla soporna blandat med trävirnas lättn. Vilken dödt! Närriktigt blev det diagonal från de omkringboende och i slutet av 1800-talet flyttades soppippen till klock-fälet norr om Lamborgsgården. Där uppfördes också en "pudretslada" för tömning av stadens larmköll. Larm-ten blandades med torv och kalk och kände sedan användas som gödselmedel. 1910 hade inkömmat rå nyckel diagonal på stanken från pudret och soppippen av de boende på Stråms-holm och Åkvik så stadsfullmäktige beslöt att återigen flytta verksamheten. Men var skulle det passa? Jo, man beslöt att Örsholmen var enpassande plats. Men där fanns ingen bra förbindelse, enbart en privat färja, (läng ca 150 meter nedströms nuvarande bro) som ägdes av Georg Wannerström. Denne Wannerström ägde också matstugan där soppipp och pudret slada var tänkt att anläggas. Men mark köptes och en träbro byggdes. Kostnaden för bro och pudretslada be-räknades 1912 till 49 350 kr. Tillkom sedan kostnaden för tillfartsvägar.

Den nya platsen för soppippen blev också Örsholmen. Det första man passerar när man åter nya bron och svänger in mot industriområdet är den gamla soppippen. Pudretsladan ("the last" kalla de vi den) var på vänster sidan där ännu en sandkapp lagrades. Renhållningen här i staden drevs på entreprenad av ovan nämnde Georg Wannerström fram till 1946 då renhållningsverket blev kommunalt. Före 1925 hämtades larmen med häst och vagn och var så återigen en olämplig handling. 1925 inköpte staden enstet-liga larmkörslinze lok för en underlättat tömringen. På 1940-talet ändrades bilar för befaktningen men en del hästköror fördes även bit in på 1950-talet. Pu-dretsladan fanns kvar på Örsholmen en bit in på 1960-talet. År 1933 flyttades soppippen återigen, nu till Kållholmen där den idag kvar fram till flytten ut till Fåden.

Georg Wannerström

Johann Gustafsson
Källor: Stadsfullmäktiges protokoll
Nygrava historia efter 1865

Ferdinand, den tidigare larmköllens laster över i en hästsläp på Åkvik

Här kan du själv testa 1929 års ortofoto över Karlstad

Karlstads externa webbsida

gi.karlstad.se

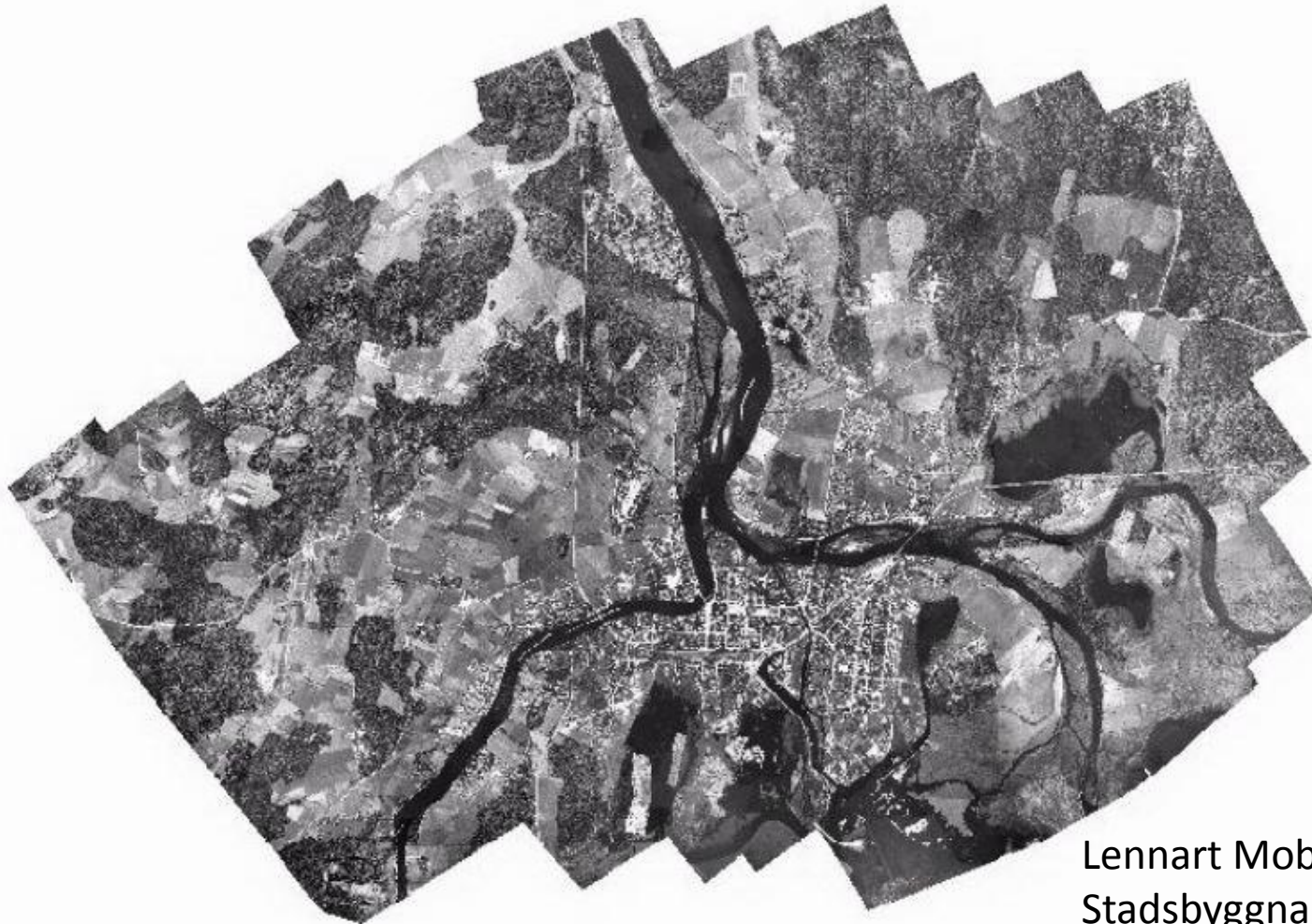
Kartspionen

gi.karlstad.se/maps

Svensk Geoprocess samhällsbyggnadskartor Demo Karlstad

www.lantmateriet.se/sv/Om-Lantmateriet/Samverkan-med-andra/Svensk-geoprocess/Demomiljoer/2015---samhallsbyggnadskartor-geodatademo/over-karlstad/

Tack för visat intresse.

Lennart Moberg
Stadsbyggnadsförvaltningen Karlstads kommun

lennart.moberg@karlstad.se